

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ

Шилець О.С., к.е.н., доцент ДонНУ¹

Постанова проблеми. Людський потенціал вказує на те, якою мірою населення країни здатне забезпечувати високу конкурентоспроможність, відповідати вимогам глобальної економіки. Такими якостями для людини зазвичай вважають здоров'я, активність, мобільність. Очевидно, що регіон з більш молодими, здоровими і мобільними людськими ресурсами отримує конкурентну перевагу.

Для високої конкурентоспроможності людських ресурсів на світовій арені важлива позитивна динаміка зростання населення як одна з передумов економічної активності.

Фактором економічного зростання також є здоров'я населення. Низький рівень здоров'я не тільки скорочує активне професійне життя, але й накладає додатковий тягар на підприємців, які зазнають втрат через високий абсентизм і недостатню віддачу від внеску у навчання персоналу. Здоров'я населення залежить від хорошого медичного обслуговування і сприятливої екологічної обстановки.

До показника міжнародної конкурентоспроможності людських ресурсів належать обсяг і якість початкової освіти населення, значення якого у сучасній економіці зростає. Базова освіта збільшує ефективність кожного окремого працівника, що робить економіку більш продуктивною. Робоча сила з нестачею освіти може виконувати тільки елементарні роботи, їй набагато складніше адаптуватися до більш складних виробничих процесів і технологій. Тому присутність базової освіти може обмежувати розвиток сучасної промисловості країни, так як компаніям буде складно виробляти високотехнологічні товари або товари з більшою доданою вартістю.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Даній проблемі присвячені роботи зарубіжних і вітчизняних авторів: О. Амоші, С. Авдокушина, М. Амстронга, Г. Беккера, Р. Гранта, А. Кирсева, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, Л. Михайлової, Д. Макгрегора, Е. Мейо, М. Портера, Д. Рікардо, А. Сміта, Ф.У. Тейлора, Дж. Р. Хекмана, І. Шумпетера, С. Шулера, та ін.

Зазначені автори здійснили вагомий внесок у дослідження проблем розвитку людських ресурсів на внутрішньому та міжнародному ринку праці. Одночасно недостатньо дослідженими залишаються питання формування міжнародної конкурентоспроможності людських ресурсів під впливом глобалізації, що визначає актуальність теми дослідження, її теоретико-методологічне та науково-практичне значення.

Метою статті є розробка науково-методичний підходів щодо визначення ефективності організаційної системи управління людськими ресурсами, використання якого дозволяє отримувати економічні співвідношення, що описують залежність конкуренції від рівня розвитку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В умовах глобалізації економіки суттєво змінюється характер факторів конкурентоспроможності країни, їх співвідношення та взаємозв'язок. Внутрішня структура економічної системи стає гнучкою й легко адаптується до факторів зовнішнього середовища, при цьому сама система націлена на формування перспективних конкурентних переваг, обумовлених новими технологічними укладами, новими ринками, розвитком людських ресурсів. Визначено, що особливість оцінки міжнародної конкурентоспроможності людських ресурсів полягає в тому, що вона носить комплексний, системний характер (всі сторони досліджуваного явища аналізуються в їх взаємозв'язку, при цьому враховуються як економічні, так і інші фактори, що впливають на конкурентоспроможність) [1].

Для оцінювання факторів формування конкурентоспроможності країни в цілому й можливості впливу національних органів влади на його складові доцільно використовувати модель «національного ромба», запропоновану М. Портером. Розвиток конкурентоспроможності країни здійснюється за такими чотирма стадіями (рівнями): конкуренція на основі факторів проведення – конкуренція на основі інвестицій – конкуренція на основі нововведень – конкуренція на основі багатства. Перші три стадії забезпечують економічне зростання, остання обумовлює застій і спад [2].

Коефіцієнт демографічного навантаження є узагальненим показником, що характеризує кількісну характеристику вікової структури населення і показує навантаження на суспільство непродуктивним населенням. Відомо, що до числа факторів, що визначають конкурентоспроможність у широкому сенсі, входять продуктивність і рівень інноваційності національної економіки, які в свою чергу залежать від обсягів капітальних вкладень, якості людського капіталу, інституційного середовища і політики держави. Це так звані структурні чинники конкурентоспроможності.

Всі перераховані чинники залежать від:

А) рівня розвитку людського потенціалу, який визначається:

1) рівнем очікуваної тривалості життя;

2) рівнем освіти;

3) рівнем доходу, який, в свою чергу, визначається рівнем ВВП на душу населення;

Б) демографічних тенденцій, які у більшому ступені залежать від демографічного навантаження;

В) рівня безробіття, яке деякою мірою характеризує використання рівня розвитку людського потенціалу.

На підставі статистичних даних і вводячи в фіктивні змінні, отримуємо наступну модель, що описує вплив зазначених вище факторів на рівень Y конкуренції країни: [3]

$$Y = 1,138 + 4,469X1 - 0,090X2 - 0,238X3 - 0,221Z1 + 0,048Z2, (Aa)$$

де $X1$ – індекс розвитку людського потенціалу;

$X2$ – показник розвитку демографічних тенденцій, які у більшому ступені залежать від демографічного навантаження (загальна чисельність населення, млн., або середньорічний приріст населення, %, або коефіцієнт народжуваності – число народжень на одну жінку);

$X3$ – рівень безробіття;

$Z1$ і $Z2$ – фіктивні змінні, які характеризують рівень розвитку даної країни, причому

$$Z1 = \begin{cases} 1, \text{ якщо країна має високий потенціал;} \\ 0, \text{ в іншому випадку} \end{cases} \quad Z2 = \begin{cases} 1, \text{ якщо країна має середній потенціал;} \\ 0, \text{ в іншому випадку} \end{cases}$$

Тоді рівняння (Aa) дозволяє виписати три рівняння для кожної окремо взятої країни:

А) для країн, які мають дуже високий рівень потенціалу, воно має вид:

$$Y = 1,138 + 4,469X1 - 0,090X2 - 0,238X3;$$

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Б) для країн, які мають високий рівень потенціалу, воно має вид:

$$Y = 0,917 + 4,469X1 - 0,090X2 - 0,238X3;$$

В) для країн, які мають середній рівень потенціалу, воно має вид:

$$Y = 1,86 + 4,469X1 - 0,090X2 - 0,238X3.$$

Таблиця 1.

Результати розрахунку параметрів моделі конкурентоспроможності країни

Множинний R		0,841	
R-квадрат		0,709	
Нормований R-квадрат		0,683	
Стандартна помилка		0,331	
Спостереження		63	
	df	SS	Значущість F
Регресія	5	15,146	4,05E-14
Залишок	57	6,228	
Разом	62	21,374	

	Коефіцієнти	Помилка	t-статистика	P-Значення
Y-перетин	1,138	0,989	1,150	0,2543
Змінна X1	4,469	1,156	3,863	0,0002
Змінна X2	-0,090	0,689	-0,130	0,0496
Змінна X3	-0,238	0,554	-0,429	0,0532
Змінна Z1	-0,221	0,168	-1,308	0,0195
Змінна Z2	0,048	0,334	0,142	0,0887

У розглянутих моделях вважалося, що швидкість росту конкуренції для всіх країн однакова. Насправді це не зовсім так. Для країн з дуже високим рівнем конкуренції, напевно, вона вища, ніж для країн з високим і середнім рівнем потенціалу. Проведені дослідження показали, що швидкість росту для країн, що мають дуже високий рівень потенціалу, відрізняється від швидкості росту всіх інших країн.

У ситуації з країнами, що мають високий рівень потенціалу, і з країнами, що мають середній рівень потенціалу, справа йде зовсім по-іншому, а саме, їх швидкості росту не відрізняються одна від одної.

Рівняння, що описує залежність рівня конкуренції в загальному випадку має вигляд (див. табл. 2.):

$$Y = -1,9488 + 0,8512X1 - 0,6741X2 - 0,4688X3 + 5,8333Z1 + 5,7234Z2 + 7,5506X1 \cdot Z3$$

$Z3$ – фіктивна змінна, яка характеризує залежність швидкості росту конкуренції від потенціалу, причому

$$Z3 = \begin{cases} 1, & \text{якщо країна має дуже високий потенціалу;} \\ 0, & \text{в іншому випадку} \end{cases}$$

Таблиця 2.

ВИВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

Регресійна статистика

Множинний R	0,8750
R-квадрат	0,7656
Нормований R-квадрат	0,7405
Стандартна помилка	0,2990
Спостереження	63

Дисперсійний аналіз

	df	SS	Значущість F
Регресія	6	16,3655	5,91239E-16
Залишок	56	5,00905	
Разом	62	21,3745	

	Коефіцієнти	Помилка	t-статистика	P-Значення
Y-перетин	-1,9488	1,2250	-1,5908	0,1173
Змінна X 1	0,8512	1,4340	0,5936	0,0552
Змінна X 2	-0,6741	0,6437	-1,0473	0,0495
Змінна X 3	-0,4688	0,5059	-0,9266	0,0581
Змінна Z1	5,8333	1,6472	3,54134	0,0008
Змінна Z2	5,7234	1,5671	3,6523	0,0006
Змінна X1Z3	7,5506	2,0454	3,6914	0,0005

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Таким чином, остаточно маємо два економетричних співвідношення, які описують залежність конкуренції від рівня розвитку країн:

– для країн, які мають дуже високий рівень потенціалу, воно має вид:

$$Y = -1,9488 + 8,4018X_1 - 0,6741X_2 - 0,4688X_3$$

– для країн, які мають високий рівень потенціалу, воно має вид:

$$Y = 3,8845 + 0,8512X_1 - 0,6741X_2 - 0,4688X_3$$

– для країн, які мають середній рівень потенціалу, воно має вид:

$$Y = 3,7746 + 0,8512X_1 - 0,6741X_2 - 0,4688X_3 + 5,7234Z_2$$

Конкурентоспроможність людських ресурсів необхідно розглядати в системі конкурентоспроможності підприємства та країни в цілому.

У сучасних умовах конкурентоспроможність країни є показником стану й перспектив розвитку господарської системи, визначає характер її участі в міжнародному поділі праці, виступає гарантом економічної безпеки й у загальному вигляді являє собою здатність країни в умовах вільної конкуренції виробляти товари й послуги, що задовольняють вимоги світового ринку, реалізація яких збільшує добробут населення. Поглиблення фінансово-економічних зв'язків, відкритість національних економік, їхнє взаємодоповнення та зближення обумовлюють стратегічний орієнтир розвитку України – «увійти» у світове господарство не в якості сировинного придатка, а на правах економічно розвиненої країни з високим рівнем технологічного розвитку, сильними фінансовими інститутами, розвинутими інфраструктурою та інформаційним сектором.

Особливої актуальності та значимості набуває завдання підвищення рівня конкурентоспроможності України в цілому й господарюючих суб'єктів зокрема, що вимагає безлічі досліджень щодо вказаної проблематики, виявлення особливостей конкуренції в сучасних економічних умовах, а також аналізу передумов та обмежень формування конкурентних переваг України.

Таким чином, практичне використання методичних підходів та рекомендацій щодо дослідження діяльності конкурентів та розроблення стратегії конкуренції дозволять забезпечити необхідний рівень конкурентоспроможності, зберігати й нарощувати конкурентні переваги, забезпечувати конкурентоспроможну систему управління людськими ресурсами для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

В результаті проведеного дослідження запропоновано кількісний інструментарій оцінки загальної конкурентоспроможності працівника відповідно до наявних вимог роботодавця.

На основі аналізу зарубіжного досвіду формування конкурентоспроможності людських ресурсів у системі світового ринку праці зроблено висновок, що одним з найважливіших завдань розвитку країн в умовах глобалізації є перехід на переважно інтенсивний шлях економічного зростання, що висуватиме підвищені вимоги щодо наявності висококваліфікованих фахівців і спонукатиме розвиток міжнародних міграційних процесів в сегменті висококваліфікованої робочої сили.

Доведено, що основним компонентом державної політики, спрямованої на забезпечення високого рівня міжнародної конкурентоспроможності людських ресурсів, має стати формування відповідної інституціональної підтримки.

ДЖЕРЕЛА:

1. Антонюк В.П. Науково-методологічні засади державної політики формування та ефективного використання людського капіталу України / В.П. Антонюк // Регіональні проблеми людського та соціального розвитку: тези доп. і повід. Міжнар. наук.-практ конф. (Донецьк, 4-5 листоп. 2008р.): в 2 т. / Ін-т економіки пром-сті; Редкол.: О.І. Амоша (відп. ред.) та ін. – Донецьк, 2008. – Т.1. – С.145-150.
2. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер; пер. с англ. / под ред. и с предисл. В.Д. Щетинина. – М.: Междунар. отношения, 1999. – 896с.
3. Economist intelligence Unit (EIU). – 2010.

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуті науково-методичні підходи до визначення показників міжнародної конкурентоспроможності людських ресурсів, використання яких дозволяє отримувати економетричні співвідношення, що описують залежність конкуренції від рівня розвитку країн.

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність, людські ресурси, глобалізація, міжнародна конкурентоспроможність людських ресурсів, система світового ринку праці, конкурентні відносини, професійний розвиток, міжнародні конкурентні переваги, глобальна конкуренція.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены научно-методические подходы к определению показателей международной конкурентоспособности человеческих ресурсов, использование которых позволяет получать эконометрические соотношения описывающие зависимость конкуренции от уровня развития стран.

Ключевые слова: международная конкурентоспособность, человеческие ресурсы, глобализация, международная конкурентоспособность человеческих ресурсов, система мирового рынка труда, конкурентные отношения, профессиональное развитие, международные конкурентные преимущества, глобальная конкуренция.

SUMMARY

In article rassmotrennye Scientific and Methodological Approaches to determining competitiveness indicators mezhhdunarodnoy chelovecheskyh resources, using kotorykh pozvoljaet Receive ekonometrycheskye ratio dependence opysyvayuschye competition from urovnja development countries.

Keywords: international competitiveness, human resources, globalization, international competitiveness of human resources, the system global labor market, competitive relationships, professional development, international competitive advantages and global competition.

ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ АККЛИМАТИЗАЦИИ ТАНДЕМА ТЕПЛОВODНЫХ ВИДОВ

Шумак В.В., к.б.н., доцент, заведующий кафедрой промышленного производства и переработки рыбной продукции, УО «Полесский государственный университет», г.Пинск, Беларусь ¹

Водоёмы антропогенного происхождения, а в частности водоёмы-охладители, имеют реконструированные ихтиокомплексы. Они не в состоянии самостоятельно сформировать высокопродуктивные экосистемы. Для повышения эффективности функционирования экосистем водоёмов комплексного назначения требуется обоснованный подбор новых ценных и экологически необходимых видов, даже не свойственных данным климатическим зонам обитания. Акклиматизация новых видов гидробионтов значительно повышает продуктивность водных угодий за счет включения в общий круговорот энергии малоиспользуемых или неиспользуемых кормовых ресурсов.

В Республике Беларусь достаточно мало разработок по акклиматизации теплолюбивых видов новых объектов рыбоводства, а